

Roser Carol COAUTORA DE 'LLEGENDES D'ANDORRA'

«No veig carlemanys a la política actual; algú que vol ser bruixa, sí»

A. L.
ENCAMP

Desolador, el panorama literari d'aquesta tardor, si no fos per aquestes *Llegendes d'Andorra* (Publicacions de l'Abadia de Montserrat) que Roser Carol i Àlvar Valls han recollit i sistematitzat en mig centenar llarg d'històries de miracles i devocions més o menys marianes, bruixes i dimonis, fades, menairons, fantasmes i altres feres fetges. Un tractat des d'ara imprescindible per orientar-se per la selva fantàstica més nostrada, amb unes engrunes de saludable humor i un llenguatge que fuig com de la pesta del regust de resclosit de reculls similars. Creure-hi, no hi creurem; però *habelos, hailos*.

–Qui perd els orígens, perd la identitat, ja. Però, ¿què passa quan es perd la memòria de les nostres llegendes i éssers fantàstics?

–Res de res. Perdem els nostres i n'agafem d'altres, com ara el Pare Noel i Halloween. És llei de vida i se'n diu evolució.

–¿En qui es reencarnaria, si pogués: en bruixa d'Engolasters, en Dama Blanca o en Reina Mora?

–Interessant dilema. Em quedo amb la bruixa, amb la condició que no em cremessin. Posats a triar, triaria reencarnar-se en gos: que et donin de menjar, et deixin jeure i fer la teva... Ha de ser fantàstic. Sempre que no et toqui, és clar, gos de carrer i petaner.

–A la política andorrana, ¿qui són els menairons, i qui, els carlemanys?

–La majoria dels nostres polítics no són ni una cosa ni l'altra, sinó gent que fa el que pot per un país a la deriva.

–¿S'ha topat alguna bruixa o bruixot, al panorama polític?

–Hi ha qui ho intenta, però no se'n surt.

–¿Fins i tot per ser bruixa cal un talent que els nostres polítics estan lluny de posseir?

–¿Qui té talent? Els polítics no són ni més ni menys que un filòleg, un periodista, un cambrer o un dependent: una persona que fa la se-

TONY LARA

► Carol sosté un exemplar de *Llegendes d'Andorra*, acabat de sortir del forn i ja a les llibreries.

va feina el millor que pot. Que l'encertin més o menys és una altra cosa. Però no crec que ningú no es dediqui a la política per fer-ho malament.

–Si no hi ha Seca i no hi ha Meca, ¿on queda l'Andorra aforística?

–Exactament, entre dos grans països que sempre se l'han cruspida. I per mi, Andorra té un problema: és un país que no s'ho acaba de creure, amb una llengua oficial –que és el català– que nega en la intimitat.

–Les llegendes són una eina per comprendre l'ànima d'un poble. ¿Com és, l'ànima andorrana?

–L'ànima d'un poble es la llengua en què s'expressa. Fixa't que en català *enraonem*. És a dir, parlem amb raó. No *xerrem* ni *garlem*; això és el que fan els altres, els de fora, els que no parlen amb (gaire) raó. Les llegendes serveixen per explicar d'on venim, l'origen de les muntanyes, dels rius, de la terra, de la vida. Els filòsofs de veritat, que eren els nostres ancestres, s'explicaven el món a partir dels seus déus i dels seus mites, molt anteriors, per cert, al cristianisme, que els agafa i els reinterpreta. ¿Què és Meritxell, sinó la reminiscència d'un culte al sol que hi devia haver en aquell mateix lloc?

–Per cert, una mica anticlericals, les llegendes locals: *La llum de la Cortinada*, *Que pagui el meu cunyat*, la mateixa *Dama Blanca*... ¿Per què?

–El poble ha de demostrar la seva devoció quan l'església obliga a creure en Déu i t'hi jugues la pell si li portes la contrària. El poble és molt savi. Però molt. No sé si m'explico.

“

ANDORRANITAT

«El problema d'Andorra és que és un país que no s'ho acaba de creure, amb una llengua oficial –el català– que nega en la intimitat»

MASCLISME LINGÜÍSTIC

«La misogínia ve de lluny i està ben arrelada a la llengua. ¿Exemples? La frase feta 'A Andorra, la que no és puta és zorra'»

XENOFÒBIA

«¿Algun andorrà –dels de tota la vida, ep– ha fet mai res mal fet? No, senyor. Les dolenteries les fem els que venim del nord o del sud»

–Parli clar, i català.

–Fins que arriba el cristianisme, aquí érem pagans: per als andorrans precristians, com per a tots els habitants dels Pirineus, el riu era un déu; com la muntanya, i el cel. El cristianisme li ofereix un déu aparentment benevolent, però que castiga molt, el *punyetero*. Convé estar-hi a bones. I per això hi ha llegendes profundament devotes. Massa i tot, diria: Canòlic, Meritxell, Engolasters... Al mateix temps, el poble, que no és beneit, sap que allò és una enganyifa. Però un déu que pot ser tan bo i a la vegada castigar amb tanta duresa, ha de fer por per força. I davant de la por, ¿què fem? Ens en riem.

–Més que de Déu, de qui es riuen els seus enviats, començant pel mossèn i acabant pel senyor bisbe.

–Exacte. Però la idea sempre és la mateixa: riure's del que inspira temor, ja sigui un llamp, ja siguin uns llums misteriosos que el mossèn utilitza perquè els feligresos vagin encarregant misses i omplir així la bossa.

–A més d'anticlericals, també misògins. Miri la pobra Filomena, prototip de viuda negra a *L'hostal de la Margineda*.

–Venim d'on venim. ¿D'on creus que procedeix la misogínia actual? Perquè... ¿no creuràs que la societat d'avui ja no és misògina!? Per cert, i ja que en parlem: fa anys que col·lecciono frases fetes sobre gentilicis i noms de lloc. En dec tenir cap a 6.000. I la primera de totes –les he ordenat per ordre alfabètic– diu així: «A Andorra, la que no és puta és zorra». La misogínia ve de lluny i està ben arrelada en l'esperit de la llengua.

–I un pèl xenòfobs. La Filomena és de la Seu. Una andorrana de veritat seria incapaç de tanta malícia...

–Evidentment: ¿és que algun andorrà –dels de tota la vida, em refereixo– fa mai alguna cosa mal feta? No, senyor. Les dolenteries les fem els que venim del nord o venim del sud, amic meu.

–El Jaumet d'*Els amants del Roc de la Forca*, amb els seus amors tràgics amb la Peirona de les Bons, ¿seria avui un immigrant portuguès?

–Seguríssim. I li dirien *porroncho*.

–Parlem del Nomenclàtor: *Bissisarrí* i *Canòlic*, passin. Però, ¿no han anat massa lluny, amb la ç de *la Maçana*?

–Si fos un llibre de matemàtiques en lloc de llegendes, ¿baixarien els autors del burro i admetrien que 2 i 2 fan cinc, per molt que ho diguessin el Govern o un comú qual-sevo! ¿Algú els qüestionaria, que mantinguessin que 2 i 2 fan 4?

–Queda claríssim. Per acabar: a Sispony semblen molt aficionats a les aparicions i als fantasmes. ¿Va amb segones?

–Pura casualitat. Paraula. Potser hi havia a Sispony una àvia que explicava més batalletes que en altres llocs. Però mai no m'atreuria a dir que tenen més fantasmes que els d'Anyós, per exemple. I molt menys, que ho són. ≡

www.andorraprincipat.com
Tot sobre el Principat d'Andorra